

Patronat naukowy:

**Katedra Ekonomii
Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu**

**UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU**

Wydział Nauk Ekonomicznych
i Zarządzania

Problemy Gospodarki Światowej

Tom VI

redakcja

Ilona Pietryka

**Instytut Badań Gospodarczych
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Toruniu
Toruń 2016**

Recenzenci:

dr Adam P. Balcerzak, dr Katarzyna Kamińska, dr Michał Moszyński,
dr Ilona Pietryka, dr Michał Pietrzak, prof. dr hab. Zenon Wiśniewski,
dr Dorota Żuchowska

Redaktor prowadzący:

dr Adam P. Balcerzak

Korekta, skład, łamanie i projekt okadki:

dr Ilona Pietryka

©Copyright by Instytut Badań Gospodarczych i Polskie Towarzystwo
Ekonomiczne Oddział w Toruniu

ISBN 978-83-65605-00-9

Instytut Badań Gospodarczych
e-mail: biuro@badania-gospodarcze.pl
www.badania-gospodarcze.pl

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Toruniu
e-mail: pte@umk.pl
www.pte.umk.pl

ul. Kopernika 21
87-100 Toruń

Drukarnia Cyfrowa EIKON PLUS
ul. Wybickiego 46
31-302 Kraków

Spis treści

Przedmowa	11
Wprowadzenie	13

Część I

WYBRANE ASPEKTY WZROSTU GOSPODARCZEGO WE WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARCE ŚWIATOWEJ

Michał Wiliński

Analiza wpływu czynników związanych z gospodarką opartą na wiedzy na PKB Polski	19
Wprowadzenie	20
Pojęcia wiedzy i innowacji	21
Fazy rozwoju gospodarczego według A. Tofflera.....	22
Charakterystyka gospodarki opartej na wiedzy	23
Wpływ wiedzy i innowacji na wzrost gospodarczy Polski.....	26
Zakończenie	29
Literatura.....	29

Piotr Wiśniewski

Znaczenie techniki w rozwoju państw a problem dualizmu globalnej gospodarki	31
Wprowadzenie	32
Rola techniki we wzroście gospodarczym.....	33
Dualizm globalnej gospodarki	34
Studium przypadku Chin	36
Studium przypadku Unii Europejskiej.....	37
Alternatywna droga rozwoju	39
Zakończenie	39
Literatura.....	40

Przemysław Cieślak

Perspektywy wzrostu gospodarczego Afryki.....	41
Wprowadzenie	42
Teoretyczne podstawy ekonomii rozwoju	43
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze w wybranych państwach	45
Prognoza wartości PKB <i>per capita</i> dla wybranych państw afrykańskich.....	48
Zakończenie	51
Literatura.....	52

Michał Litwiński

Polityka kształtowania cen energii elektrycznej a jakość życia w Polsce.....	53
Wprowadzenie	54
Definicje jakości życia, ubóstwa energetycznego oraz polityki energetycznej	55
Wpływ polityki łagodzenia ubóstwa energetycznego na jakość życia — ujęcie teoretyczne	59
Analiza empiryczna wpływu polityki łagodzenia ubóstwa energetycznego na jakość życia	60
Zakończenie	64
Literatura.....	64

Część II

**ZJAWISKA NA RYNKACH FINANSOWYCH WSPÓŁCZESNEJ
GOSPODARKI ŚWIATOWEJ**

Kamil Pastor

Koncepcja cykli finansowych i rekomendowane zmiany w polityce gospodarczej	69
Wprowadzenie	70
Rynek finansowy a wzrost gospodarczy — ujęcie teoretyczne	71
Pojęcie i przebieg cyklu finansowego.....	72
Mechanizm działania akceleratora finansowego	74
Wpływ wielkości systemu finansowego na wzrost gospodarczy	76
Proponowane zmiany instytucjonalne w Unii Europejskiej	78
Zakończenie	80
Literatura.....	81

Paweł Pisany

**Jednolity Mechanizm Nadzorczy jako odpowiedź
na kryzys bankowy — analiza ze szczególnym uwzględnieniem
przypadku Polski 83**

Wprowadzenie	84
Kryzys bankowy jako przyczyna i tło reform nadzoru bankowego w Unii Europejskiej	85
Podstawa prawna powołania Jednolitego Systemu Nadzorczego i jej wpływ na kształt nadzoru	88
Opłacalność skorzystania z mechanizmu <i>opt-in</i>	90
Zakończenie	95
Literatura.....	95

Anna Wiśniewska

Alternatywne kryptowaluty 99

Wprowadzenie	100
Przyczyny powstawania nowych kryptowalut.....	101
Najpopularniejsze kryptowaluty alternatywne	103
Polskie kryptowaluty	107
Zakończenie	108
Literatura.....	108

Część III

**POLITYKA FISKALNA A STRATEGIE PODATKOWE
PRZEDSIĘBIORSTW**

Andrzej Pestkowski

**Zróźnicowanie obciążeń fiskalnych pomiędzy państwami Unii
Europejskiej jako źródło oportunistycznego, pokusy nadużycia
i nieproduktywnej przedsiębiorczości..... 113**

Wprowadzenie	114
Podstawowe przyczyny niechęci podmiotów gospodarczych wobec systemów podatkowych.....	115
Formy oporu podatkowego.....	116
Narzędzia aktywnego oporu podatkowego.....	116
Obciążenia fiskalne w wybranych państwach Unii Europejskiej	118
Jakościowe przyczyny występowania aktywnego oporu podatkowego.....	122

Nadużycia podatkowe w Unii Europejskiej — studia przypadków	123
Wnioski.....	125
Zakończenie.....	126
Literatura.....	127

Agata Iwasiuk

Problem unikania opodatkowania przez korporacje transnarodowe — skala zjawiska i jego skutki dla gospodarki..129

Wprowadzenie	130
Problem unikania opodatkowania przez korporacje transnarodowe — istota zjawiska	131
Metody unikania opodatkowania stosowane przez korporacje transnarodowe.....	131
Skala zjawiska unikania opodatkowania przez korporacje transnarodowe.....	133
Skutki unikania opodatkowania przez korporacje transnarodowe	135
Zakończenie	137
Literatura.....	137

Część IV

BEZROBOCIE A PROBLEM Z OBSADZENIEM WOLNYCH ETATÓW

Michał Ludwikowski

Przeciwdziałanie bezrobociu wśród młodzieży w Niemczech, Austrii i Wielkiej Brytanii.....141

Wprowadzenie	142
Charakterystyka instrumentów polityki rynku pracy.....	143
Doświadczenia państw Unii Europejskiej w ograniczaniu bezrobocia wśród młodych osób	146
Zakończenie	154
Literatura.....	154

Sylwia Nadolna

Zarządzanie talentami w warunkach globalizacji jako wyzwanie dla współczesnych przedsiębiorstw.....157

Wprowadzenie	158
Zarządzanie talentami jako współczesna koncepcja zarządzania.....	159
Istota i cele zarządzania talentami w przedsiębiorstwach	163

Globalizacja a zarządzanie talentami.....	164
Szanse i zagrożenia wynikające z wdrożenia koncepcji zarządzania talentami	165
Zakończenie	167
Literatura.....	168

Część V

WYBRANE PROBLEMY INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Dawid Jabkowski, Ewa Stawicka

Perspektywy przystąpienia Turcji do Unii Europejskiej.....	173
Wprowadzenie	174
Historyczne ujęcie procesu akcesyjnego Turcji.....	174
Aspekty geograficzne akcesji.....	175
Aspekty kulturowo-religijne i polityczne akcesji	175
Aspekty gospodarcze akcesji	177
Szanse i zagrożenia akcesji Turcji do UE — wybrane zagadnienia	179
Zakończenie	181
Literatura.....	182

Bartłomiej Bajan

Makroekonomiczne skutki wprowadzenia euro w Polsce w świetle doświadczeń innych państw	183
Wprowadzenie	184
Korzyści i koszty wynikające z członkostwa w unii walutowej.....	185
Metody zmniejszania kosztów wynikających z uczestnictwa w unii walutowej.....	186
Gospodarcze następstwa wprowadzenia euro.....	188
Zakończenie	192
Literatura.....	193

Przedmowa

Poszukując motta do kolejnej przedmowy *Problemów Gospodarki Światowej*, natknąłem się na zdanie z pierwszego tomu: „żyjemy w ciekawych czasach”. Wydaje się, że aktualność tego starego chińskiego powiedzenia rośnie z każdym rokiem. Pisanie przedmowy w cyklu rocznym stanowi okazję do refleksji nad procesami zachodzącymi w globalnej gospodarce i staje się swego rodzaju rocznikowym felietonem.

Przegląd wydarzeń w sferze gospodarki oraz w świecie polityki upoważnia do stwierdzenia, że w szeroko rozumianym otoczeniu narastają zjawiska rodzące wiele niepewności dla podmiotów gospodarujących i decydentów różnego szczebla. Ograniczając długą listę do kilku haseł: kryzys strefy euro, zagrożenie deflacyjne w Europie, wysokie poparcie dla antyeuropejskich partii w wielu państwach, a przede wszystkim — wyniki referendum w Wielkiej Brytanii oznaczające jej wyjście z Unii Europejskiej. Polityka zamiast redukować, generuje ryzyko i niepewność.

Jak te wielkie problemy mogą wyglądać z mikroperspektywy przedsiębiorcy? Jeden przykład: wyobraźmy sobie średniej wielkości podmiot, finansujący kredytem walutowym inwestycje w branżę fotowoltaiczną w Polsce, a kooperujący z dostawcami z Wielkiej Brytanii. Od końca 2015 roku regulacje dotyczące energii odnawialnych w Polsce zmieniają się jak w kalejdoskopie, przyszłość ekonomicznych więzów z Wielką Brytanią stanęła pod znakiem zapytania, a kursy walutowe stały się bardziej zmienne niż dotąd.

Dla ekonomistów tego typu sytuacje stanowią z jednej strony źródło niepokoju, ale z drugiej — dają pretekst do naukowych dociekań i bodziec do wysiłku, aby akademickie dywagacje nadały z tłumaczeniem dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Toruńska konferencja z cyklu *Problemy gospodarki światowej*, stanowi taką właśnie próbę podejmowaną przez młodych adeptów ekonomii, którzy spotykają się co roku, aby przedstawić wyniki swoich badawczych poszukiwań. Część uczestników tegorocznej edycji odwiedzała nas już wcześniej. Ich naukowy rozwój i płynne przejście na studia III stopnia stanowią dla nas — organizatorów zjazdu — źródło satysfakcji i świadczą, że warto tę inicjatywę kontynuować.

Michał Moszyński

Wprowadzenie

Tematyka szóstego tomu cyklu wydawniczego *Problemy Gospodarki Światowej* koncentruje się wokół społeczno-ekonomicznych zagadnień, wyselekcjonowanych przez młodych ekonomistów. Monografia składa się z trzynastu rozdziałów, które zostały podzielone na pięć tematycznych części.

Pierwsza część monografii obejmuje rozdziały, w których poruszone zostały kwestie wybranych aspektów wzrostu gospodarczego we współczesnej gospodarce światowej. Obecnie gospodarka światowa utrzymuje umiarkowane tempo wzrostu aktywności gospodarczej, jednak sytuacja poszczególnych państw jest bardzo zróżnicowana. Niektóre z nich wciąż zmagają się z pozostałościami kryzysu, który rozpoczął się w latach 2007–2008 uzyskując nazwę „Wielkiej Recesji” (*The Great Recession*), m.in. wysokim poziomem zadłużenia czy luką produktową. Istotny wpływ na wyniki gospodarcze miał spadek cen ropy naftowej, który przyczynił się do zwiększenia popytu w państwach ją importujących. Celem tej części monografii było ukazanie tych związków, zarówno na poziomie globalnym, jak i krajowym ze szczególnym uwzględnieniem metod ilościowych.

Autor pierwszego rozdziału, M. Wiliński, dokonał analizy wpływu czynników związanych z gospodarką opartą na wiedzy na PKB Polski. Z wykorzystaniem prostego modelu ekonometrycznego wyselekcjonowane zostały determinanty dotyczące wiedzy i innowacji, które przyczyniają się do wzrostu gospodarczego, mierzonego PKB.

Rozważania drugiego rozdziału, autorstwa P. Wiśniewskiego, dotyczą dysproporcji w rozwoju technicznym i informacyjnym poszczególnych państw oraz roli techniki w teoretycznych modelach wzrostu. Dualizm ten ukazany został na przykładzie Chin i Unii Europejskiej (UE), regionów odmiennych geograficznie, demograficznie, jak i politycznie.

Problematyka wzrostu gospodarczego kontynuowana jest w rozdziale trzecim. Jego Autor, P. Cieślak, wykorzystując teorię konwergencji dokonał analizy ścieżki rozwoju wybranych państw afrykańskich na tle gospodarek rozwiniętych. Na tej podstawie została uzyskana prognoza PKB *per capita* w tych państwach do 2030 roku.

Autor czwartego rozdziału, M. Litwiński, wykorzystując metody ekonometryczne dokonał analizy związków między narzędziami polityki łagodzenia ubóstwa energetycznego a jakością życia w Polsce. Na uwagę zasługuje podjęcie próby zdefiniowania jakości życia i wyznaczenie jej autorskiego miernika.

Problematyka poruszana w drugiej części monografii skupia się wokół zjawisk na współczesnym rynku finansowym, które nie występowały wcześniej lub ich znaczenie było ograniczone. Liberalizacja tych rynków, z jednej strony przyczyniła się do rozwoju gospodarki światowej, z drugiej zaś wywołała kryzysy finansowe. Neutralizowanie tych negatywnych skutków pozostało w gestii banków centralnych, które stały się odpowiedzialne za utrzymanie stabilności finansowej w ramach polityki makroostrożnościowej. Z drugiej zaś strony, zjawiska kryzysowe przyczyniły się do rozwoju rynku walut alternatywnych, które są niezależne do banków centralnych. Celem tej części monografii jest ukazanie najnowszych trendów na rynku finansowym.

W rozdziale piątym została podjęta próba wykazania roli cykli finansowych w długoterminowym wzroście gospodarczym. Jego Autor, K. Pastor, ukazał wpływ akceleratora finansowego oraz bańki spekulacyjnej na tę cykliczność oraz przedstawił rekomendacje dla polityki pieniężnej i fiskalnej.

Przedmiotem dociekań Autora szóstego rozdziału, P. Pisano, jest ekonomiczny i prawny sens powołania instytucji nadzorczych w odpowiedzi na kryzys bankowy. Na podstawie rozważań wspartych teorią gier wyartykułowana została ocena ewentualnego objęcia wspólnym nadzorem gospodarki należącej do UE i pozostającej poza strefą euro.

Tematyka przyczyn powstania alternatywnych kryptowalut i mechanizmu osiągnięcia przez nie przewagi rynkowej została podjęta w rozdziale siódmym. Jego Autorka, A. Wiśniewska, dokonała również charakterystyki trzech pierwszych, polskich kryptowalut.

Trzecia część niniejszej monografii dotyczy problematyki szeroko rozumianego fiskalizmu oraz jego wpływu na działalność przedsiębiorstw. Jednym z elementów otoczenia zewnętrznego przedsiębiorstwa jest system podatkowy, który wpływa na jego działalność. Z tego powodu ważne jest przyjęcie optymalnej strategii podatkowej przez przedsiębiorstwo. Celem tej części monografii jest ukazanie związków między polityką fiskalną a strategiami podatkowymi przedsiębiorstw.

Autor ósmego rozdziału, A. Pestkowski, źródeł oportunistycznych przedsiębiorstw w UE poszukuje w zróżnicowaniu obciążeń fiskalnych pomiędzy państwami członkowskimi. Tematyka tego rozdziału skupia się także wokół ekonomicznych, prawnych i społecznych skutków oporu podatkowego.

Rozważania zawarte w rozdziale dziewiątym dotyczą skali i gospodarczych skutków problemu unikania opodatkowania przez korporacje transnarodowe. Jego Autorka, A. Iwasiuk, zwraca uwagę na konieczność podjęcia międzynarodowej współpracy i opracowanie procedur redukujących to zjawisko.

Część czwarta niniejszej monografii poświęcona jest problematyce rynku pracy. Obecnie, zarówno na globalnych, jak i krajowych rynkach pracy występuje bezrobocie wynikające ze zjawisk kryzysowych. Z drugiej zaś strony przedsiębiorstwa mają problemy z obsadzeniem wolnych etatów, co wynika z braku pracowników z odpowiednimi kompetencjami. Celem tej części monografii jest ukazanie tych dwóch zjawisk na rynku pracy.

W rozdziale dziesiątym przedstawione zostały metody przeciwdziałania bezrobociu wśród młodzieży w Niemczech, Austrii i Wielkiej Brytanii. Jego Autor, M. Ludwikowski, wskazuje na dwa sposoby ograniczania tego rodzaju nierównowagi na rynku pracy: zdobywanie doświadczenia zawodowego już na wczesnym etapie edukacji oraz stworzenie systemu bodźców finansowych, które skłonią pracodawców do zatrudniania młodych osób poprzez obniżenie kosztów ich pracy.

Rozdział jedenasty dotyczy koncepcji zarządzania talentami we współczesnych przedsiębiorstwach. Jego Autorka, S. Nadolna, oprócz opisu procesu zarządzania talentami podaje również szanse i zagrożenia wynikające z jego wdrożenia w przedsiębiorstwach.

W ostatniej, piątej części monografii zgrupowane zostały rozdziały poruszające problematykę integracji europejskiej. Obecnie w UE zaobserwować można wiele wewnętrznych kryzysów: zadłużeniowy, migracyjny czy tożsamościowy. Celem tej części jest ukazanie integracyjnych i dezintegracyjnych zjawisk w Europie.

Autorzy dwunastego rozdziału, D. Jabkowski i E. Stawicka, przedstawiają kulturalno-religijne, polityczne, geograficzne i gospodarcze perspektywy przystąpienia Turcji do UE. Ich analiza pozwoliła na wyszczególnienie szans i zagrożeń wynikających z akcesji tego państwa w struktury unijne.

Tematyka rozdziału ostatniego, trzynastego dotyczy makroekonomicznych skutków wprowadzenia euro w Polsce. Jego Autor, B. Bajan, dokonuje porównania pomiędzy państwami, które wprowadziły euro w 1999 roku, a tymi które pozostały przy walutach narodowych.

Wszystkim Autorom uczestniczącym w szóstym tomie cyklu wydawniczego *Problemy Gospodarki Światowej* dziękuję za owocną współpracę. Recenzentom składam podziękowania za uwagi, które przyczyniły się do ostatecznego kształtu niniejszej monografii. Dr. A. Balcerzakowi i dr. M. Moszyńskiemu dziękuję ponadto za wieloletnie sprawowanie opieki naukowej nad konferencją pod tym samym tytułem. Podziękowania kieruję również do Pana Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, prof. dr. hab. J. Stawickiego, za wsparcie finansowe, bez którego wydanie monografii nie byłoby możliwe.

Ilona Pietryka